

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 24 czerwca 2016 r.

Pozycja 421

POSTANOWIENIE

z dnia 2 grudnia 2015 r.

Sygn. akt Ts 32/15

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Andrzej Wróbel,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej M.J. w sprawie zgodności:

art. 545 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.) z art. 190 ust. 4 w związku z art. 31 ust. 3, art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 30 stycznia 2015 r. (data nadania) M.J. (dalej: skarżący) zakwestionował zgodność art. 545 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.; dalej: k.p.k.) w zakresie, w jakim wprowadza wymóg sporządzenia wniosku o wznowienie prawomocnie zakończonego postępowania przez adwokata lub radcę prawnego, „co w konsekwencji uniemożliwia realizację konstytucyjnego prawa podmiotowego do sanacji orzeczenia w sprawie indywidualnej wydanego na podstawie przepisu uznanego za niezgodny z Konstytucją” z art. 190 ust. 4 w związku z art. 31 ust. 3, art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji.

Skarga konstytucyjna została wniesiona w związku z następującą sprawą. W dniu 8 października 2013 r. skarżący złożył w Sądzie Rejonowym w K. pismo w sprawie wznowienia postępowania. W tym samym piśmie wniósł o ustanowienie pełnomocnika z urzędu do wniesienia wniosku o wznowienie postępowania oraz o zwolnienie od kosztów sądowych. Sąd Okręgowy w K. w listopadzie 2013 r. wezwał skarżącego do udokumentowania sytuacji finansowej, ze względu na którą nie jest w stanie ponieść kosztów ustanowienia obrońcy. Po uzupełnieniu tego braku Przewodniczący Wydziału VI Karnego Odwoławczego Sądu Okręgowego w K., zarządzeniem z grudnia 2013 r., wyznaczył skarżącemu obrońcę z urzędu do zbadania, czy istnieją podstawy do złożenia wniosku o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w K. z października 2012 r. Wyznaczony obrońca nie stwierdził podstaw do wystąpienia z wnioskiem o wznowienie postępowania. W związku z powyższym Sąd Okręgowy w K. zarządzeniem z lutego 2014 r. wezwał skarżącego do uzupełnienia braków formalnych wniosku o wznowienie postępowania przez sporządzenie i podpisanie wniosku przez adwokata lub radcę prawnego. Pismem procesowym z lu-

tego 2014 r. skarżący podtrzymał samodzielnie sporządzony wniosek o wznowienie postępowania i jednocześnie zwrócił się o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, który w jego imieniu sporządzi i podpisze wniosek o wznowienie postępowania. Zarządzeniem Przewodniczącego Wydziału VI Karnego Odwoławczego Sądu Okręgowego w K. z marca 2014 r. odmówiono przyjęcia wniosku o wznowienie postępowania sporządzonego własnoręcznie przez skarżącego. Na powyższe zarządzenie skarżący wniósł zażalenie. Sąd Apelacyjny w K. postanowieniem z kwietnia 2014 r. utrzymał w mocy zaskarżone zarządzenie.

Skarżący 16 kwietnia 2014 r. złożył wniosek do Sądu Rejonowego w T. o ustanowienie pełnomocnika z urzędu do sporządzenia skargi konstytucyjnej. Postanowieniem z lipca 2014 r. Sąd Rejonowy w T. ustanowił dla skarżącego pełnomocnika z urzędu.

Skarżący kwestionuje konstytucyjność art. 545 § 2 k.p.k., zgodnie z którym „wniosek o wznowienie postępowania, jeżeli nie pochodzi od prokuratora, powinien być sporządzony i podpisany przez adwokata albo radcę prawnego. Przepis art. 446 § 2 k.p.k. stosuje się odpowiednio”. Zdaniem skarżącego przepis ten – w zakresie, w jakim ustanawia wymóg sporządzenia wniosku o wznowienie postępowania na podstawie orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny o niezgodności przepisu z Konstytucją – narusza zasadę proporcjonalności w ograniczeniu konstytucyjnego prawa do sądu, którego składnikiem jest prawo żądania saskacji orzeczenia wydanego na podstawie przepisu, w stosunku do którego orzeczono, że jest on niezgodny z Konstytucją. Ponadto skarżący podkreśla, że przymus adwokacko-radcowski zamyka drogę sądową, gdyż w przypadku wniesienia własnoręcznego wniosku o wznowienie postępowania zostaje wydane zarządzenie o odmowie przyjęcia wniosku.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Na podstawie art. 138 w związku z art. 139 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 1064; dalej: ustawa o TK z 2015 r.) z dniem 30 sierpnia 2015 r. utraciła moc ustawa z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, ze zm.; dalej: ustawa o TK). Zgodnie z art. 134 pkt 1 ustawy o TK z 2015 r. w sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy w postępowaniu przed Trybunałem w zakresie dotyczącym wstępnego rozpoznania stosuje się przepisy dotychczasowe, tzn. przepisy ustawy o TK. Rozpatrywana skarga konstytucyjna została wniesiona przed dniem wejścia w życie ustawy o TK z 2015 r., dlatego do jej wstępnej kontroli zastosowanie mają przepisy ustawy o TK.

W myśl art. 79 ust. 1 Konstytucji każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, tj. ustawie o TK, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji. Zgodnie z art. 36 ust. 1 w związku z art. 49 ustawy o TK skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym, podczas którego Trybunał Konstytucyjny bada, czy skarga odpowiada określonym przez prawo wymogom. Procedura ta umożliwia, już w początkowej fazie postępowania, wyeliminowanie spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozpoznania przez Trybunał Konstytucyjny.

W ocenie Trybunału zarzuty podniesione w skardze nie zasługują na uwzględnienie ze względu na ich oczywistą bezzasadność. Ponadto skarżący nie wykazał naruszenia konstytucyjnie chronionych wolności i praw, do czego obliuguje go art. 47 ust. 1 pkt 2 ustawy o TK.

Kwestionując zgodność art. 545 § 2 k.p.k. z art. 2 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji, skarżący podnosi, że przepis ten w zakresie, w jakim wprowadza przymus adwokacko-radcowski w odniesieniu do sporządzenia i wniesienia wniosku o wznowienie prawomocnego postępowania, pozbawia go prawa do rozpoznania sprawy przez właściwy, niezależny, bez-

stronny i niezawisły sąd. Powyższa argumentacja w ocenie Trybunału Konstytucyjnego nie zasługuje na uwzględnienie. W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę, że w sprawie skarżącego został wydany prawomocny wyrok sądu *ad quem*. Oznacza to, że skarżący miał zagwarantowany dostęp do sądu zgodnie z konstytucyjnym standardem wyznaczonym przez art. 45 ust. 1 Konstytucji. Natomiast w odniesieniu do wymogu formalnego określonego w art. 545 § 2 k.p.k. Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że przepis ten ma przede wszystkim charakter gwarancyjny. Zapewnia dokonanie rzetelnej i obiektywnej oceny w zakresie występowania przesłanek uzasadniających wystąpienie z wnioskiem o wznowienie postępowania. Jest to niezwykle istotne zwłaszcza w kontekście znacznego formalizmu, jakim charakteryzuje się procedura występowania z wnioskiem o wznowienie postępowania. Nałożenie obowiązku jego sporządzenia przez profesjonalnego pełnomocnika gwarantuje, że wniosek będzie spełniał wszystkie przewidziane w prawie wymagania. Trybunał podkreśla, że procedura wznowienia prawomocnie zakończonego postępowania karnego ma charakter nadzwyczajny. Wynika z tego konieczność zapewnienia stronom tego postępowania należytej ochrony prawnej, odpowiadającej najwyższemu standardom procesowym. Wymóg sporządzenia przedmiotowego wniosku przez profesjonalnego pełnomocnika stanowi dostateczną gwarancję ich realizacji. W związku z powyższym zarzut ten należy ocenić jako oczywiście bezzasadny.

W ocenie Trybunału Konstytucyjnego bezzasadny w stopniu oczywistym jest również zarzut naruszenia art. 31 ust. 3 w związku z art. 190 ust. 4 Konstytucji przez art. 545 § 2 k.p.k. Jak już zostało wcześniej wskazane, postępowanie w przedmiocie wznowienia prawomocnie zakończonego postępowania karnego ma charakter nadzwyczajny. Możliwość jego przeprowadzenia pojawia się na skutek zaistnienia szczególnych przesłanek, które ujawnią się – co istotne – po przeprowadzeniu postępowania karnego w danej sprawie. Oznacza to, że w zasadniczym nurcie, tj. przypisania odpowiedzialności karnej, sprawa została już rozstrzygnięta. Skorzystanie z nadzwyczajnego środka zaskarżenia, jakim jest wniosek o wznowienie postępowania karnego ma charakter dodatkowy, ponadprogramowy, wykraczający ponad konstytucyjny standard prawa do sądu. Charakter tego środka spowodował, że możliwość realizacji uprawnienia do wniesienia wniosku o nadzwyczajne wznowienie postępowania została ograniczona do szczególnych, wyjątkowych sytuacji. Ponadto ustawodawca ze względów gwarancyjnych zdecydował, że ocena zasadności wystąpienia z przedmiotowym wnioskiem musi zostać dokonana przez profesjonalnego pełnomocnika. W sytuacji, gdy jest on wyznaczany z urzędu, tak jak pełnomocnik z wyboru, musi on mieć możliwość swobodnej kontroli wystąpienia wszystkich wymaganych w prawie przesłanek do wystąpienia z wnioskiem o wznowienie postępowania. Nie każde bowiem orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego stwierdzające niezgodność przepisu z Konstytucją stanowi podstawę do wznowienia postępowania w oparciu o art. 540 § 2 k.p.k. Jego związek z wydanym orzeczeniem podlega kontroli, która dokonywana jest przez profesjonalnego pełnomocnika. Ponadto Trybunał stwierdza, że opinia wyrażona przez pełnomocnika wyznaczonego z urzędu nie zamyka skarżącemu możliwości wystąpienia z takim wnioskiem, który zostanie sporządzony przez pełnomocnika z wyboru. Istnieją sądowe i wewnątrz korporacyjne mechanizmy kontroli sporządzenia przez obrońcę opinii o braku podstaw do złożenia wniosku o wznowienie postępowania. Sądy mogą zatem wyznaczyć kolejnego obrońcę z urzędu, jeżeli stwierdzone zostaną uchybienia w zakresie wykonywania czynności przez dotychczasowego obrońcę (zob. postanowienie SN z 1 lipca 1999 r., sygn. akt V KZ 33/99, OSNKW nr 9-10/1999, poz. 56).

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny – na podstawie art. 49 w związku z art. 36 ust. 3 w związku z art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK – odmówił nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.